

Innst. S. nr. 89

(2005-2006)

Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Dokument nr. 8:4 (2005-2006)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Ine Marie Eriksen og Gunnar Gundersen om obligatorisk 2. fremmedspråk i grunnskolen

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen opprettholde flertallets merknader i Innst. S. nr. 268 (2003-2004) ved å gjøre 2. fremmedspråk obligatorisk på ungdomstrinnet under innføringen av kunnskapsløftet høsten 2006."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Freddy de Ruiten, Anniken Huitfeldt, Gerd Janne Kristoffersen, Anna Ljunggren og Torfinn Opheim, fra Fremskrittspartiet, Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse M. Schmidt, fra Høyre, lederen Ine Marie Eriksen og Gunnar Gundersen, fra Sosialistisk Venstreparti, Lena Jensen og Rolf Reikvam, fra Kristelig Folkeparti, Ola T. Lånke, fra Senterpartiet, Inger S. Enger, og fra Venstre, Odd Einar Dørum, viser til dokumentet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener det er viktig med en styrking av språkfagene i grunnopplæringen. Flertallet mener videre at språkkunnskap er svært viktig, og ønsker at flest mulig skal velge 2. fremmedspråk/språklig fordypning i ungdomsskolen.

Flertallet viser til Soria Moria-erklæringen der Regjeringen vil videreføre og forsterke hovedlinjene i Kunnskapsløftet.

Flertallet mener Regjeringens syn kombinerer kravet om innholdsmessig og strukturell styrking av faget med krav om tilpasset opplæring og styrking av grunnleggende ferdigheter. Flertallet viser videre til at 2. fremmedspråk/språklig fordypning skal ha en praktisk tilnærming, og at det er viktig å øke lærerkompetansen i å undervise disse språkfagene. Flertallet mener at mangelen på kvalifiserte språklærere er bekymringsfull, og vil videreføre den innsats som er iverksatt for å øke lærernes kompetanse i å undervise i 2. fremmedspråk/språklig fordypning.

Flertallet vil understreke viktigheten av å sikre at flere fullfører utdanningen med godt resultat, og at skolene systematisk følger opp elevenes læring med tilrettelegging til hver elev.

Flertallet viser videre til Soria Moria-erklæringen om at 2. fremmedspråk/språklig fordypning ikke skal være obligatorisk for elevene i ungdomsskolen, og viser til at det fra høsten 2006 vil bli tilbudt alternativ til 2. fremmedspråk i form av fordypning i norsk, engelsk eller samisk. Valg av fremmedspråk skal foretas i samarbeid mellom skolen, foreldre og den enkelte elev basert på den enkeltes forutsetninger.

For å styrke 2. fremmedspråk/språklig fordypning mener flertallet at 2. fremmedspråk skal gjøres mer forpliktende ved at det innføres karakter i faget og at karakteren teller ved opptak til videregående opplæring. Flertallet mener det må arbeides med å øke antall fremmedspråk, slik at elevene får økt valgfrihet.

For å styrke språkkunnskapen blant norske elever mener flertallet det er viktig at elevene opplever en positiv mestring i språk.

Flertallet viser videre til at flere av høringsinstansene til NOU 2003:16, der blant annet både Lærings-senteret og Elevorganisasjonen, gikk imot obligatorisk 2. fremmedspråk fordi det vil gi et for teoretisk ungdomstrinn. Andre høringsinstanser har fremhevet at

obligatorisk 2. fremmedspråk vanskelig lar seg kombinere med økt fleksibilitet og tilpasset opplæring.

Flertallet vil på dette grunnlaget avvise forslaget i dokumentet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til Innst. S. nr. 268 (2003-2004) hvor det blant annet heter:

"Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og representanten Simonsen, er enig i at det innføres et praktisk rettet obligatorisk 2. fremmedspråk på ungdomstrinnet. Flertallet viser til at Norge samarbeider og samhandler stadig mer med andre land. Dette stiller økte krav til kunnskaper i flere språk for å kunne kommunisere bedre og for å kunne orientere seg i informasjonssamfunnet. Flertallet vil understreke at det er avgjørende at faget får en praktisk tilnærming for å unngå en ytterligere teoretisering av ungdomsskolen."

Disse medlemmer har oversendt forslaget til departementet for uttalelse. Statsråd Djupedal kommenterer forslaget i brev datert 29. november 2005 og skriver blant annet:

"Regjeringen vil fra 2006 innføre ikke-obligatorisk 2. fremmedspråk med praktisk tilnærming til faget og karakter som teller ved inntak til videregående opplæring."

Disse medlemmer viser for øvrig til svarbrevet.

Disse medlemmer viser til EUs statsministermøte i Barcelona 2002 hvor EUs statsministre kom til enighet om blant annet følgende målformulering for landene i EU:

"- forbedring af beherskelsen af grundlæggende færdigheder, navnlig ved meget tidligt at undervise børn i mindst to fremmedsprog ..."

Med henvisning til dette utsagnet om undervisning, men også for generelt å fremme flerspråklighet i Europa, har Kommisjonen i EU nylig etablert en egen webportal, "Flersprogethed i EU" hvor Kommisjonen oppfordrer til å gjøre en innsats for økt kunnskap om fremmede språk.

I en rapport fra Kommisjonen i EU fremgår det at, blant landene i Europa, er det mest vanlig med obligatorisk opplæring i minimum to fremmede språk i minst ett år i den obligatoriske skolegangen. Det vises til at dette særlig gjelder for de nordiske, og de tidligere øst-europeiske, landene. En annen kategori land er de hvor elevene, innenfor den obligatoriske skolegangen, har krav om ett fremmedspråk, men hvor skolen i tillegg skal tilby elevene undervisning i et fremmedspråk nummer to. Disse medlemmer viser til EU-rapporten. Det er meget få land hvor det er mulighet til å få undervisning i to språk i løpet av den obligatoriske skolegangen.

Disse medlemmer mener at det er særlig aktuelt å sammenligne med språkopplæringen i de øvrige nordiske land, og viser til bakgrunnsnotatet 16. desember

2005 til saksordfører fra Stortingets utredningsseksjon. Disse medlemmer er kjent med at det i Danmark kun er krav om ett fremmedspråk i grunnskolen. Det obligatoriske fremmedspråket er engelsk, men elevene kan velge et annet fremmedspråk på 6. eller 7. klassetrinn. Det andre fremmedspråket er ikke obligatorisk, men det er nødvendig med et annet fremmedspråk for å gå videre på en gymnasial utdanning. På 8. trinn kan elevene velge et 3. fremmedspråk.

Disse medlemmer er videre kjent med at det i Sverige er utpreget lokalt selvstyre hva gjelder oppstartstidspunkt med første fremmedspråk, som er engelsk. Omtrent halvparten av elevene starter med engelsk i første klasse. Elevene får tilbud om et annet fremmedspråk på 6. klassetrinn, men dette er ikke obligatorisk. Det er heller ikke et krav for å ta videregående opplæring å ha annet fremmedspråk.

Disse medlemmer viser til at Finland er i den spesielle situasjonen at det foreligger to offisielle språk, hvilket betyr at finsktalende elever må lære svensk, vanligvis fra 7. klassetrinn, men de kan starte tidligere. Svensktalende elever må lære finsk fra 3. klassetrinn. Utover dette er det for begge språkgrupper obligatorisk med ett fremmedspråk fra 3. klassetrinn. Det er valgfritt hvilket språk dette skal være, litt avhengig av hva de enkelte skolene tilbyr, men det vanligste er engelsk, fransk, tysk eller russisk. Det er ikke obligatorisk med ytterligere ett fremmedspråk utover det man her velger, heller ikke for å kunne fortsette i videregående skole, hvor man imidlertid får muligheten for et fremmedspråk nummer to.

Disse medlemmer viser til TFN-rapport 2002/03: Status for 2. fremmedspråk i norsk ungdomsskole. Rapporten bygger på spørreundersøkelse, intervjuer og skolebesøk i flere utvalgte fylker. Rapportens hovedkonklusjoner er at tysk faget for mange representerer noe nyttig og interessant, men svarer for mange elever etter hvert ikke til disse forventningene. Faget oppleves som mer arbeidskrevende enn forventet. Undersøkelsen finner at 2. fremmedspråk i norsk ungdomsskole er preget av inkonsistente og innbyrdes motstridende signaler til både skoleledelsen, lærere, elever og foreldre: På den ene siden skolemyndighetens høye ambisjoner og på den annen side de tildelte rammebetingelser som ikke svarer til disse ambisjonene og som utgjør vesentlige hindringer for at intensjonene skal kunne realiseres. Ifølge rapporten er et minus ved dagens ordninger at tysk faget tilbys i konkurranse med en rekke mer attraktive praktiske fag. Antall undervisningstimer som tilbys oppleves også som altfor lavt. Organiseringen av tyskundervisningen oppleves også av mange som dårlig tilpasset.

Disse medlemmer legger til grunn at rapporten gir en viss innsikt i den praktiske virkeligheten for det andre fremmedspråket stilling i grunnskolen. Disse medlemmer vil imidlertid peke på at en eventuell ordning med obligatorisk annet fremmedspråk også vil kreve en mer målrettet innsats og oppfølging, samt tilstrekkelige ressurser.

Disse medlemmer viser til den avholdte høringsen i saken hvor samtlige av de representerte forsk-

ningssyn var enige om at det ikke finnes noe faglig grunnlag for å ikke gjøre 2. fremmedspråket obligatorisk. Forskerne gav klart uttrykk for at det ville være en fordel for samtlige elever, inkludert elever som betegnes som teorisvake, å gjøre 2. fremmedspråk obligatorisk. Fra forskernes synspunkt var det en forutsetning for å få til en reell styrking av opplæringen i 2. fremmedspråk at faget ble obligatorisk.

Disse medlemmer viser til at også Arbeiderpartiet var opptatt av å sikre elevene opplæring i et annet fremmedspråk på grunnskoletrinnet i Innst. S. nr. 268 (2003-2004) og registrerer at partiet ikke har særlig gjennomslag i egen regjering på dette viktige punktet.

Disse medlemmer registrerer at det er en oppfatning i Norge at språkopplæring i norsk skole er teoretisk. Årsaken kan være at mange lærere fokuserer mer på teori enn på praksis. En ekspertgruppe nedsatt av Europarådet påpekte i en rapport i 2003 at ethvert fag kan gjøres mer eller mindre teoretisk eller praktisk, men det er ikke forskningsmessig belegg for å hevde at noen fag er mer teoretiske enn andre.

Nye læreplaner i fremmedspråk vil beskrive mål innenfor de ulike språkferdighetene. Dette er mål som vil si hva elevene skal kunne gjøre. Læreplanene vil få et tydelig fokus på praktiske ferdigheter i språk og ikke teoretiske kunnskaper om språk.

Disse medlemmer ser det som viktig at målene i faget når det blir obligatorisk, endres slik at ferdigheter i kommunikasjon av ulik art på ulike nivåer vektlegges. Skal dette lykkes, kreves omfattende kompetanseutvikling av lærerne. Dette faget må derfor prioriteres gjennom kompetanseutviklingsmidlene. Det kreves også utvikling av nye læremidler.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at elever som får opplæring i tre språk i ungdomsskolen og elever med minoritetsspråklig bakgrunn som får eller har fått særskilt opplæring etter opplæringsloven § 2-8, bør kunne få fritak fra 2. fremmedspråk etter søknad.

Disse medlemmer vil peke på at det i skolen også kan finnes andre elever som med bakgrunn i deres evner og anlegg bør kunne få fritak fra 2. fremmedspråk, etter søknad. I dag er det mulig å få fritak for 1. fremmedspråk på slikt grunnlag ved søknad fra foreldre. Dette gjelder elever med læreversker som vil ha lite eller ikke noe utbytte av undervisningen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener samme mulighet for fritak bør gjelde for 2. fremmedspråk som for andre fag. Samtidig tar disse medlemmer til etterretning at det fra forskerhold hevdes at selv de mest teorisvake elever vil ha nytte av å lære språkfag. Derfor må en vurdere søknader om fritak nøye og i lys av at undervisningen kan tilpasses den enkelte.

Disse medlemmer mener at elever som får innvilget fritak, skal ha alternativ undervisning i fag eller emne etter sakkyndig vurdering og anbefaling og i samråd med foreldre.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener videre at det skal stilles andre kunnskapskrav til det andre fremmedspråket enn det første (engelsk).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det er viktig for Norge å følge opp den internasjonale utviklingen som viser at gode språkkunnskaper er en forutsetning for å opprettholde gode markeds- og forretningsforbindelser i det internasjonale marked. Disse medlemmer erkjenner at den internasjonale konkurransen blir stadig sterkere og at den omfatter stadig flere bransjer. Dersom Norge skal hevde seg som eksportør av kompetanse, er det en selv-sagt forutsetning at en kan kommunisere med dem som kjøper denne kompetansen.

Videre mener disse medlemmer at en må ta konsekvensen av at EØS-avtalen medfører at utenlandske tjenesteoperatører i stadig større grad vil få innpass på det norske markedet. Det er svært få bransjer som er skjermet fra den nye konkurransen fra EU-området, og det må være av avgjørende betydning at våre elever settes i stand til å kommunisere med sine fremtidige arbeidskolleger fra andre EØS-land. Derfor er det viktig med et generelt språkløft i norsk skole.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i tråd med flertallmerknader i Innst. S. nr. 268 (2003-2004) gjøre 2. fremmedspråk obligatorisk på ungdomstrinnet under innføringen av Kunnskapsløftet høsten 2006."

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at innføringen av et obligatorisk 2. fremmedspråk i grunnskolen vil kunne virke positivt i integreringen av elever med minoritetsspråklig bakgrunn. Dette vil spesielt være tilfelle i områder med store andeler minoritetsspråklige. Et obligatorisk 2. fremmedspråk vil kunne føre til at minoritetsspråklige elever opplever en formell anerkjennelse av deres morsmål i grunnskolen.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Stortinget ber Regjeringen i tråd med flertallmerknader i Innst. S. nr. 268 (2003-2004) gjøre 2. fremmedspråk obligatorisk på ungdomstrinnet under innføringen av Kunnskapsløftet høsten 2006.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råder Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument nr. 8:4 (2005-2006) - forslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Ine Marie Eriksen og Gunnar Gundersen om obligatorisk 2. fremmedspråk i grunnskolen - avvises.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 9. februar 2006

Ine Marie Eriksen
leder

Anders Anundsen
ordfører